

4 KIEDY OGARNIA MNIE WSTYD...

Rozmowa z Anną Dymną: Aktor czasami musi rozebrać się do naga, obnażyć fizycznie i psychicznie. Nigdy z tego powodu nie robiłam hysterii

Czy uczucie wstydliwej Panii ciągle palić?

Staram się tak żyć, by się nie wstydzid tego, co robię. Pracuję nad tym od kilkudziesięciu lat przez 24 godziny na dobę. Jednak uprawiam zawód, któremu wstyd towarzyszy bardzo często. Robimy przecież na scenie czy na planie filmowym rzeczy, na które jako Anna Dymna nigdy bym się nie zdobyła. Podam najprostszy przykład, który budzi emocje u ludzi. Aktor czasami musi rozebrać się do naga – tego wymaga rola. Gdy byłam jeszcze studentką PWST, stanęłam przed takim zadaniem. Oczywiście czułam zwykły ludzki wstyd. No bo jak pokazać to wszystko, co jest zakryte? Byłam zawsze nieśmiała, skromną dziewczyną. A jako aktorka musiałam zacząć obnażać się publicznie – fizycznie i psychicznie – na zawołanie, biegać na golasa, krzyczeć, płakać i śmiać się ku uciesze publiczności. Pamiętam ten pierwszy raz. To było na planie „Pięc i pół bladego Józka”. Gdy na planie rozbiera się młoda dziewczyna, to do hali zdjęciowej zbiegają się wszyscy, nawet z księgowości. Myślałam, że umrę ze wstydu. Ale wiedziałam też, że scena ma sens i jest po coś, a ja jestem aktorką. Spokojnie poprosiłam, że jeśli ktoś już musi mnie zobaczyć, to proszę niech to zrobi teraz na próbie, ale podczas nagrania proszę by wyszli. Wyszli bez słowa. Jednak nigdy nie przyjmowałam ról, w których miałam biegać na golasa bez sensu, tylko po to, by podniecić się kilku widzów. Rozmawiałam o tym z Tadeuszem Konwickim na planie filmu „Dolina Issy”. Szanował mnie za to, że nie robię z powodu nagości hysterii i wiem, że elementem tego zawodu jest też piękne ciało.

Jak wyzwalala się Pani ze wstydu?

To był długi proces. Wstyd i nieśmiałość pryskają, gdy widzisz, że to co robisz, ma sens. Aktor musi być odważny, musi umieć wyzwalac emocje, cza-

sem nawet bezwstydnie. I taki psychiczny bezwstyd czasami kosztuje mnie tak wiele, że wolałabym postać godzinkę nago przy pomniku Mickiewicza. Kazio Kutz samą radością pracy wyzwalal aktorów od wstydu. Wielu reżyserów udowodniło mi, że roli trzeba dawać z siebie wszystko z przekonaniem i miłością. Inaczej może się to skończyć porażką i prawdziwym wstydem.

I ten instykt nadawania sensu nagości nigdy Pani nie zawiódł?

Nie, ale na dnie duszy wciąż mam schowane takie rzeczy, których nigdy nie pokażę. Są jednak reżyserzy, którzy potrafią z nas wydobyć bardzo intymne emocje, głębsze niż sądzimy, że możemy zagrać. Człowiek ma podobno w sobie wszystkie odcienie emocji, dobre i złe, lecz nie wszystkie uruchamia. Ale musimy być odważni i wydobywać z siebie potwory, furiatów, morderców, wstydlive emocje i uczucia.

A wstydzila się Pani kiedyś za swoją bohaterkę?

Zwykle długo krąży koło niej, oswajam ją. Muszę ją najpierw zrozumieć, a potem pokochać. Wtedy dopiero mogę ją zagrać. Zawsze odnajduje w postaci coś, co pozwala mi jej bronić. Jak Antygonę w Nowym Jorku. Grałam przecież zdegenerowaną, pijaną kurwę. Ale ona szukała miłości tak pięknie, że cała reszta się nie liczyła. Zawsze wobec kolejnej postaci długim jestem bezradna i zawstydzona, ale to mój wstyd.

Zmienia się Pani, także fizycznie. To rodzi wstyd?

Gdybym panu pokazała listy, które ludzie do mnie piszą, to też by pan umarł ze wstydu. Mam 61 lat, a w telewizji co chwilę idzie Barbara Radziwiłłówna czy Pawlaczka, i ludzie ciągle porównują mnie do tamtej Dymnej. Kiedy mnie spotykają, to często mówią „Jezus Maria, jaka się pani gruba zrobiła, tylko głos z pani został!”.
FOT. MAREK KOWALSKI

Marek Bartosik pyta, Anna Dymna odpowiada

Rozmowa na temat Wstydu

ANNA DYMNA

Wybitna aktorka filmowa i teatralna, od lat związana ze Starym Teatrem. Stworzyła Salon Poezji w Teatrze im. J. Słowackiego. Założycielka i prezes Fundacji „Mimo Wszystko”, pomagającej ludziom niepełnosprawnym i chorym. W telewizji prowadzi program „Spotkajmy się”.

I wtedy wstyd nie piecze?

A dlaczego? Dlatego, że nie mam 20 lat, ale 61. To mój największy sukces, że w tym wieku ciągle mi się chce grać i cieszy mnie życie. Raz się siebie wstydziałam. Kiedy po dziecku przytyłam 32 kg, choć gdy dziś patrzę na zdjęcia sprzed 27 lat, to okazuje się, że byłam wtedy apetyczna i niebrzydka. Ale strasznie się wstydziałam, bo przecież widzowie znali mnie jako eteryczne dziewczę. A tu nagle wielka baba. Taki wstyd jest groźny. Potrafi doprowa-

dzać do okropnych tragedii; kompleksów, anoreksji, botosków. Lecz szybko znalazłam spokój i harmonię w sobie i wpływającym czasie. „To przemijanie ma sens” – mówił Jan Paweł II. Jeżeli miałabym zajmować się tym, że gdzieś coś mi wisi albo mi się marszczy, to nie miałabym już sił i czasu na ważne i piękne rzeczy.

Od kiedy Pani to wie?

Uczyłam się tego przez całe życie. Muszę tylko dbać o to, by być sprawnym, czystym i – w miarę swych możliwości, dobrym człowiekiem. Najwięcej o wstydzie nauczyli mnie ludzie ciężko chorzy, którzy występują w moim programie telewizyjnym. Oni pokazali mi, że trzeba się cieszyć z tego, co jest. Nie chciałabym wyglądać dnia na 30 lat, to byłoby sprzeczne z moim wnętrzem. „Szczęście to przemijanie” – napisał mój ukochany poeta ks. Jan Twardowski. Poddaję mu się z uśmiechem. Zresztą znam „Fausta”.

Może łatwo Pani to przychodzi, bo zmienia się Pani w taki naturalny sposób. Zmieniam się jak każdy, i borykam się, jak każdy, z konsekwencjami upływu czasu. Ale wiem już, że starość może być piękna i nie wolno się jej wstydzid... Przecież śpiewając z serca: „Sto lat” każdemu przyjacielowi, życzymy własnie starości. O wstydzie często rozmawiam z ludźmi chorymi, niepełnosprawnymi. Choroby często ich zniekształcają, piętnują. Zetknęłam się z 16-letnim chłopakiem, na którego twarzy, w wyniku rzadkiej, ciężkiej choroby, pojawiły się wielkie purpurowe wybroczyny. Medycznie były jego najmniejszym problemem. Ale opowiadał mi, jak z powodu tych plam płakał, próbował zdrapywać znamiona, chciał popełnić samobójstwo, bo tak cierpiał. Nie z bólu, ale ze wstydu. Zadałam mu pytanie: „Wyobraź sobie, że jestem czarodziejką i mogę spowodować, że albo zniknie ta plama, albo objawy choroby w środku. Co wybierasz?”. Odpowiedział: „To niech już ta plama zostanie, bo właściwie, co mi szkodzi?” Przystał się wstydzid, wyszedł do ludzi, ma dziewczynę. Dzięki niemu wiem, jak ważne jest, by siebie zaakceptować.

Czy wstydzi się Pani swoich reakcji wobec innych ludzi?

Człowiek musi znać swoje miejsce, być pokorny, zwracać uwagę, że obok są inni. W moim zawodzie nie jest to łatwe. Przychodzi przecież w życiu aktorki często moment sławy, kiedy człowiekowi może wydać się, że jest lepszy niż inni. Ja na szczęście miałam zawsze wokół siebie mądrych doradców, świetnych nauczycieli i nigdy tego nie przeżyłam. Ale jako ludzie publiczni, ciągle musimy się „mądrzyć” na najróżniejsze tematy. To jest bardzo trudne. Zauważyłam, że im więcej wiem, tym mniej wiem. Ale najwstydlivszy jest dla mnie brak panowania nad emocjami. Jestem z natury spokojna i łagodna, ale odkad

mam fundację, spotykam się z takimi rzeczami, o których nie miałam pojęcia. Nie chodzi tylko o cierpienie moich podopiecznych. Poznałam w tej pracy okrutne mechanizmy rządzące naszym światem. Czasem trzeba umieć świetnie opanowywać emocje, by nie reagować na to okrucieństwo krzykiem. Dla mnie politycy, którzy nie panują nad emocjami, zacietrzewiają się, nie szanują innych, są skreśleni. Mam czasem poczucie, że nasze życie publiczne schodzi na psy. Może jestem naiwna, bo wydawało mi się, że polityka to taka piękna przestrzeń, w której ludzie wyznają różne wartości, mają różne zyciorysy, ale spotykają się, by razem zrobić coś dobrego. Jak czytałam ostatnio to, co Janusz Korwin-Mikke napisał o paraolimpijczykach, to byłam załamana. Tyle było tam pogardy dla ludzi, którym powinniśmy pomagać. Gdy to czytałam, czułam palący wstyd.

Czy stosowała Pani zawstydzanie jako metodę wychowawczą wobec swego syna? Starałam się mu zaszczepić przede wszystkim wrażliwość. Uczyłam go, że nie żyje sam na świecie i powinien zachowywać się tak, by nie przeszkadzać, ale pomagać innym. Jeżeli człowiek jest wrażliwy, dokładnie wie, co mu wolno, a co nie. A człowiek najbardziej się przeciw wstydzid, gdy świadomie robi coś złego.

Przeżywa Pani takie doświadczenia?

Tak... w życiu prywatnym. Czasem niepotrzebnie zaczynam się unosić i robię np. mężowi z błahego powodu awanturę. A potem mi wstyd. Moja mama była najłagodniejszym człowiekiem na świecie. Pamiętam, jak kiedyś opowiadałam jej o czymś ze złością i zobaczyłam smutek i dziwny lęk w jej oczach. Może i miałam rację, ale po co jej to mówiłam? Nie musiałam. Gdy sobie przypominam ten moment, to ogarnia mnie dziwne uczucie... prawdziwy wstyd.